

Michał Buthakow

MISTRZ I MAŁGORZATA

- Podstawowe informacje o lekturze (czas i miejsce akcji, problematyka itd.)
- zagadnienia na maturę i sprawdzian
- quiz sprawdzający wiedzę

MISTRZ I MAŁGORZATA

Michaił Buthakow

Geneza utworu

Utwory Michaiła Buthakowa powstawały w czasie narastania w ZSRR stalinowskiego terroru, co znacznie wpłynęło na treść dzieła a także na jego ocenę. Autora uznano za wroga rewolucyjnych przemian dlatego dzieło ukazało się w skróconej wersji dopiero 30 lat po zakończeniu pracy nad dziełem przez rosyjskiego pisarza. Twórca pracował nad nim przez dwanaście lat, od 1828r. Aż do śmierci w 1940. Wpływ na tematykę utworu miał również ojciec Buthakowa, który był teologiem. W "Mistrzu i Małgorzacie" jest wiele odwołań do Biblii: imiona towarzyszy szatana pochodzą z Księgi Kapłańskiej czy Księgi Hioba. Powieść jest jednak przede wszystkim odbiciem osobistych przeżyć i przemyśleń autora. Świat jaki go otaczał postrzegał jako zakłamaną i niezrozumiałą. Wątki utworu mają w wielu przypadkach charakter autobiograficzny, czego przykładem są sąsiedzi piszący na niego donosy oraz opisane problemy zdrowotne. Możliwość pisania tej powieści stała się dla autora odskocznią od rozczarowującej rzeczywistości i stworzyła dla niego pozorne poczucie prawdy i wolności.

Czas i miejsce akcji

Teraźniejszość

Główna akcja powieści dzieje się w Moskwie na przełomie lat 20. i 30. XXw., w okresie rozprzestrzeniającego się Stalinizmu. Jest to czas współczesny autorowi powieści.

Czas przeszły (historyczny)

Powieść w powieści, czyli historia Jezui (Jezusa) i Poncjusza Piłata, rozgrywa się w Jerozolimie w Iw. Naszej ery.

Bezczas

Fragment utworu toczy się w 'zawieszeniu czasu' - godzina dwunasta na balu u szatana trwa w nieskończoność.

MISTRZ I MAŁGORZATA

Michaił Buthakow

Gatunek utworu

Mistrz i Małgorzata” jest powieścią fantastyczną z wyraźnymi elementami groteski, satyry politycznej i społeczno-obyczajowej. Jest doskonałym odwzorowaniem rzeczywistości ponurej, przygnębiającej Moskwy oraz czasów współczesnych autorowi dzieła.

Problematyka

• Zagadnienia etyczno-filozoficzne

Kwestia wiary zostaje poruszona już na samym początku dzieła, kiedy to dwóch mężczyzn wchodzi ze sobą w polemikę na temat Boga. Obydwaj reprezentują poglądy ateistyczne. Starszy rozmówca- Michał Aleksandrowicz Berlioz- stara się nakłonić do swoich racjonalnych dowodów na nieistnienie Stwórcy poetę- Iwana Bezdomnego. Pragnie, aby młodszy napisał poemat dowodzący tezy braku Chrystusa. Mężczyźni stwierdzają, że ponad połowa mieszkańców ich kraju nie wierzy w Boga. Woland- osobliwej aparycji cudzoziemiec, który pojawia się w utworze z nienacka pragnie dowieść, że oboje się mylą, przywołując św. Tomasza z Akwinu. W dziele Buthakowa szatan, ironicznie, potwierdza istnienie Boga i zapewnia o Jego miłosierdziu.

• Obraz stalinowskiego państwa

Powieść ukazuje sowiecką rzeczywistość współczesną autorowi dzieła w konwencji satyrycznej. W prozaiczny sposób ukazuje problemy codziennego życia mieszkańców Moskwy: biurokracja, wszechobecna nieuprzejmość i brak szacunku, tłok w tramwajach i małe, ciasne mieszkania to tylko niektóre z przytyków wysuniętych przez autora. Pod humorystyczną warstwą dowcipów Korowiowa i Behemota kryje się jednak świadectwo katastrofizmu historycznego czasu i miejsca.

• Wyzwolenie poprzez miłość i sztukę

Autor “Mistrza i Małgorzaty” ukazał w utworze miasto, które jest zniewolone przez totalitarną władzę, która kontroluje społeczeństwo na każdym kroku. Mieszkańcy Moskwy zostali pozbawieni najwyższej wartości- wolności. Spowodowało to zanik więzi społecznych: miłości, przyjaźni, solidarności, a nawet zwykłej sąsiedzkiej życzliwości. Nawet diabelska inicjatywa zdaje się nie być w stanie zmienić systemu totalitarnego. Wolność okazuje się być jednak możliwa. Miłość Małgorzaty i Mistrza ocala ich przed zaakceptowaniem przygnębiającej rzeczywistości. Sztuka, którą w utworze reprezentuje powieść pisana przez Mistrza, przynosi wolność nie tylko jej twórcy, ale także Piatowi - głównemu bohaterowi, oraz czytelnikowi: Iwanowi Bezdomnemu.

MISTRZ I MAŁGORZATA

Michaił Buthakow

Tytuł utworu

Mistrz i Małgorzata to tytułowi bohaterowie powieści Michaiła Buthakowa. Nie poznajemy ich jednak od razu. Postać Małgorzaty pojawia się w trzynastym rozdziale pierwszej części, ale jest to zaledwie szkic bohaterki, jej imię zostaje zdradzone dopiero w części drugiej w rozdziale dziewiętnastym. Zilustrowanie uczuć i doznań miłosnych tej pary stanowi jedną z centralnych osi utworu. Na ich podstawie poznajemy rozważania autora na temat skomplikowanej natury miłości.

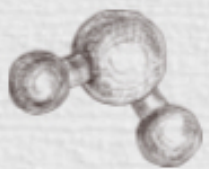
Język utworu

W utworze dominuje **język pełen kolokwializmów**, zaczerpnięte z mowy potocznej: „zjeżdżaj stąd”, „Udaję Głupiego”, „gada po rosyjsku”, „zezował”. W tekście pojawiają się też zwroty niecenzuralne, co ma na celu wprowadzenie warstwy humorystycznej: „-prowadzi pod rękę jakiegoś sukinsyna”. Z prostym językiem płaszczyzny utworu dziejącej się w teraźniejszości kontrastuje powieść pisaną przez Mistrza. Jest ona o wiele bardziej podniosła i kunsztowna. Opisy miejsc i osób są bardzo realistyczne i plastyczne.

Kompozycja i budowa

Utwór Buhałkowa dzieli się na **dwie części**. Każda z nich składa się z rozdziałów ułożonych numerycznie. W momencie rozpoczęcia się kolejnej części, nie są one jednak numerowane od początku- druga część rozpoczyna się rozdziałem XIX.

W dziele mamy doczynienia z **trzema wątkami**:

a) **wątek fantastyczny**- część ta stanowi główną oś utworu i przeplata ze sobą elementy groteski i satyry. Opowiada o pojawieniu się diabła wraz ze swoimi towarzyszami w Moskwie, w dobie komunistycznego totalitaryzmu. Szatan poprzez liczne skandale zakłaca życie ludzi i funkcjonowanie instytucji. Służy to do obnażenia realiów społeczeństwa i placówek.

B) **wątek miłości tytułowych bohaterów**- jest to wątek, który znajduje odniesienia w biografii autora. Zarówno Mistrz jak i Buhałkow są pisarzami, zaś uczuciowa więź łącząca Mistrza i Małgorzatę jest aluzją do związku rosyjskiego twórcy z jego trzecią żoną, która doprowadziła do wydania powieści.

C) **wątek powieści dziejącej się w powieści**- dzieło pisane przez mistrza jest zeświecczoną wersją historii biblijnej. Ściąga to na piszącego szykany władz, ale ostatecznie doprowadza do wzmocnienia więzi z ukochaną i pozwala uciec zakochanym ze świata zniewolenia.

MISTRZ I MAŁGORZATA

Michaił Buthakow

Cytaty

- **o władzy:** "(...) wszelka władza jest gwałtem zadany ludzom i że nadejdzie czas, kiedy nie będzie władzy ani cesarskiej, ani żadnej innej. Człowiek wejdzie do królestwa prawdy i sprawiedliwości, w którym nie potrzebna już będzie żadna władza." - Mistrz
- **o etyce i filozofii:** "Bądź tak uprzejmy i spróbuj przemyśleć następujący problem- na co by się zdało twoje dobro, gdyby nie sitniało złoto, i jak by wyglądała ziemia, gdyby z niej zniknęły cienie?" - Woland
- **o religii:** "Przeklinam ciebie, Boże! (...) jesteś głuchy! (...) Gdybyś nie był głuchy, usłyszałbyś mnie i zabiłbyś go w tejże chwili! Nie jesteś wrzechmogący! Jesteś Bogiem nieprawości! Przeklinam cię, Boże totrów, opiekunie zbójów, natchnienie zbrodniarzy!" - bunt Mateusza Lewity
- **natura ludzka:** „Ludzie są tylko ludźmi. Lubią pieniądze, ale przecież tak było zawsze... Ludzkość lubi pieniądze, z czegokolwiek byłyby zrobione, czy to ze skóry, czy z papieru, z brązu, czy złota. Prawda, są lekkomyślni... No, cóż... Ludzie jak ludzie... w zasadzie są jacy byli, tylko problem mieszkaniowy ma na nich zgubny wpływ...” - Woland

Obraz Moskwy

Wizja rosyjskiej stolicy lat trzydziestych nie napawa czytelnika optymizmem. Uświadamia zaś o przynębiających realiach państwa zdominowanego przez system komunistyczny (stalinizm). Jest to miejsce, w którym nie ma wolności i indywidualizmu- jednostka jest w pełni podporządkowana określonej ideologii, pozbawiona praw obywatelskich i podstawowych swobód. W powieści Buthakowa działanie tego systemu symbolizuje zrzeszerzenie literatów "Massolit", Uprzywilejowana grupa recenzentów nie wyraża zgody na wydanie powieści mistrza, ponieważ w kraju programowo ateistycznym nie ma miejsca na wartości religijne. Życie w Moskwie wydaje się wręcz przybierać skrajnie karkaturalną formę. trudna sytuacja zmusza obywateli do skrajnie nieprzyjaznych wobec siebie zachowań: donosicielstwa i zdrad. Wydawać się może, że nawet sny bohaterów podlegają cenzurze, co obrazuje nam niespokojny sen Nikanora Iwanowicza, w którym jest on przestuchiwany i zmuszony do publicznego przyznania się do posiadania nielegalnych pieniędzy. W świecie zanikających wartości uprzywilejowaną pozycję zajmują ludzie władzy (personel teatru "Varietes" i członkowie "Massolitu"). Moskwa jest więc symbolem niegodziwości i przynębienia. Sam diabeł czuje się w obowiązku odmienić to miejsce i przywrócić dawny porządek.

”

MISTRZ I MAŁGORZATA

Michail Butchakow

Bohaterowie

Mistrz- jeden z tytułowych bohaterów powieści Butchakowa. Jest on trzydziestoosmioletnim mężczyzną, który całe swoje ówczesne życie zadedykował pisaniu powieści o Poncjuszu Pitacie. Swoją wygraną na loterii państwowej przeznaczył na możliwość swobodnego tworzenia. Krytyka jego powieści doprowadza go do załamania nerwowego, przez co trafia on do szpitala psychiatrycznego. Przed zakończeniem swojego życia ocala go miłość do Małgorzaty. Mistrz ma w sobie wiele z niewinnego męczennika Jezui, ale także z ulegającego obawom Pitata.

Małgorzata- uczciwa, prostolinijna mężatka, która wdaje się w romans z Mistrzem. Przed poznaniem miłości swojego życia mieszka jednak z mężem, którego nie kocha i z którym czuje się samotna. Bez wahania porzuca dla Mistrza swoje dotychczasowe dostatnie życie u boku bogatego męża. Małgorzata wspiera i podziwia twórczość Mistrza, jest przy nim podczas jego kryzysów. Kobieta ma w sobie wiele wybaczenia i miłosierdzia, o czym świadczy jej prośba do Wolanda, żeby uwolnił od tortur moralnych dzieciobójczynię Friedę. Ze spotkania z diabłem wychodzi bez szwanku.

Woland- szatan i przywódca diabelskiej świty, która pojawia się w Moskwie. Na początku poznajemy go jako zagranicznego profesora czarnej magii, który potrafi czytać w myślach, a nawet przewidywać sposób śmierci. Podczas pobytu w Moskwie, paradoksalnie okazuje się działać na rzecz prawdy, miłości czy szlachetności, nie jest w utworze usobieniem zła. Nie jest to też spowodowane tym, że jest on postacią dobrą- po prostu totalitarna sowiecka rzeczywistość okazuje się być bardziej diabelska od samego szatana. Okazuje wybrańcom miłosierdzie: należą do nich między innymi Mistrz i Małgorzata, którym, pozwala żyć w pierwszym kręgu piekielnym, zamieszkiwanym przez filozofów.

Behemot- czarny kot dużych rozmiarów, poruszająca się na dwóch łapach. Należy on do świty Wolanda, pełniąc rolę szatańskiego błazna.

Korowioł- jeden z członków świty szatana. Służy Wolanondowi Ma skłonność do awantur oraz robienia innych psot.

Iwan Bezdomy- moskiewski poeta, ateista i komunista. Żyje przekonany o bezsensie swojej egzystencji, nie jest spełniony. Spotkanie Wolanda oraz śmierć Berlioza doprowadzają go do obłędu i trafia do szpitala psychiatrycznego, ale także do refleksji nad dotychczasowymi poglądami.

Michał Aleksandriowicz Berlioz- przewodniczący związku literatów w Moskwie. Umiera zgodnie z przepowiednią Wolanda- tramwaj prowadzony przez kobietę ucinie mu głowę, po tym jak poślizgnął się on na oleju. Jego odcięta głowa pojawia się na balu u Wolanda.

